

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata

Főszerkesztő: lófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Prohászka Ottokár*

Nem voltál, mint Szent Gellért, vértanú,
De megdicsőültél, miként a szent,
Isten szolgálatában halva meg,
A lelked Őt imádva égbe ment.

Isten s haza, a nemzet élete.
Nem jelszavad, de célod ez vala;
A nemzet lelke újhodásáért
Harcolt végpercedig szíved szava.

Csak a hitében erős nemzedék
Tarthatja még létében a hazát;
A hithagyókat térítéd te meg,
S a megújult nemzet most áldva áld.

DR. SZIKLAY JÁNOS.

* Szemelvény a D.K.E. elnökének az Osztye alapító írófővédőjének ódájából. Bemutatták az Osztye április 2-i Prohászka emlékezőn.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóinknak boldog húsvéti ünnepeket kívánunk. Szerk.

K. K. Gyula, Esztergom. A Prohászka-kultúsnak nálunk lelke sebb híve nincs Maagyarországon, s hisszük, hogy olvasóink is ily értelemten csatlakoznak mellénk. Ennek bizonyosságául im címlapunkon hoztuk a Prohászka-verset. Lapunk azonban kifejezetten székely folyóirat s így a legnagyobb sajnálatunkra a megszűkített lapterjedelmünk és a sok közlésre váró cikk miatt nem hozhattuk most az Oszte Prohászka-émlékezőjének és árnólját. Szeretetteljes üdvözléssel.

K. E. Budapest. F. évi március 24-i leveünkre míg választ nem kaphatunk: nem intézkedhetünk. Borszékről küldött sorait kézhez vettük, de nem tesz említést leve-
lünkről. Üdv.

P. M. Csíkszereda. Ha szerkesztői üzeneteinket olvasná, bizonyára nem küldte volna be nekünk egyébként értékes írását. Lapunk szűk helyét a székelységiérdekkörébe állítottuk s így nem foglalkozhatunk idegen gondolatokkal és eseményekkel. Sziveskedjék ezért lapunk céljaihoz és feladataihoz alkalmazkodni. Üdv.

N. A. Kolozsvár. Megkaptuk. Köszönjük. Levél menni fog. Üdv.

J. S. Gyergyóhódos. Gyergyó-Salamás néveredetének kérdéséve mi is foglalkoztunk, s hisszük, hogy jó nyomon haladtunk, de ezidészerint még határozott véleményt nem adhatunk. De talán akad valaki olvasóink közül, aki az igazi nyomon megerősít. Ezért e helyen köztérdszt intézünk hozzájuk. Ha válasz érkezik: közöljük és az östörténelmi rejtély megoldásához készséggel hozzájárulunk. Üdv.

A kéziratokat vissza nem adjuk Csak válaszbélyeggel és címzett borítékkal ellátott levelekre válaszolunk.

Előfizetések csekkszámlánk számaával [43.002] ellátott **bianc6** csekklapon is beküldhetők.

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal: Szeged, Csemegi-u. 4. sz.

Telefon: 21—06.

Budapesti szerkesztőség:

X., Stróbl Alajos-u. 7. fszt. 445.

Telefon: 1-44-8-33.

Szerkesztő:

Ádám Éva.

Előfizetések és egyéb anyagi küldemények Szegedre, szellemiek a budapesti és a szegedi szerkesztőséghez egyaránt küldhetők.

Csekklapunk száma: 43.002.

A szerkesztőség tagjai:

Sándor Erzsí (Budapest.)

Sz. Solymos Bea (Budapest.)

Dr. vitéz Bodor Aladár (Budapest)

Dr. Fil6 János (Budapest.)

Gáspár Jenő (Budapest.)

Holló Ernő (Sepsiszentgyörgy.)

Dr. v. Kolosváry Borcsa Mihály

(Budapest.)

Xantus Elek (Gyömrő.)

Előfizetési díj Magyarországon:

Egész évre	—	—	—	—	10.— P
Félévre	—	—	—	—	5.50 P
Negyedévre	—	—	—	—	3.— P
Számonként	—	—	—	—	0.60 P

Európában:

Egész évre — — — 10 sv. frank.

Európán kívül: 3 dollár.

Szegedi Uj Nemzedék R. T. nyomása. Nyomdáért felel: Szigeti Jenő.

Felelős szerk. és kiadó laptulajdonos: **16f6 csíkszentgyörgyi J6sa János.**

HARGITAVÁRALJA

Az erdélyiek tudományos, szépirodalmi és társadalmi folyóirata. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Főszerkesztő: lófő csikszentgyörgyi JÓSA JÁNOS

Feltámadás és élet.

A Hargitaváralja részére írta: Dr. Balázs András apát-plébános.

»Jézust keresitek, Ki megfeszítettett. Nincs itt, mert feltámadott, amint megmondotta« — hirdeti az angyal Máté evangelistánál az asszonyoknak, kik húsvét hajnalán, kora szürkületkor Jézus sírjához igyekeztek drága kenetekkel. A sír üres volt, hófehér ruhájú, villámlós tekintetű égi hirnök ült az elhengerített kövön, mely a sírt földte. A halálra kínozott, megfeszített Krisztus elhagyta sziklasírját, önerejéből feltámadt. E fönséges, hatalmas eseményt, a feltámadás tényét mind a négy evangalista egyöntetűen hirdeti. Megdönthetetlen bizonyítékokkal igazolt történelmi tény; egyedül álló világesemény, miként maga az egész megváltás műve; nem az emberi értelem szűk kereteihez van méretezve, hanem az irgalmas isteni bölcsesség, mindenhatóság és szeretet titokteljes megnyilatkozása; kiáradása az ember felé.

Szent Pál apostol minden emberi kételkedést kizáróan leszögezi aényt. Krisztus feltámadása: alapja hitünknek; alapja és magyarázata a kereszténységnek. A kereszténység hite elválaszthatatlan Krisztus feltámadásától. Enélkül hiu emberi képzelgés a mi hitünk, hiábavaló minden beszéd és szónoklás, állapítja meg az apostol. Ha Krisztus nem támadt fel, homokra épült ház az egész kereszténység, értelmetlen a 2000 éves keresztény kultúra; az emberiség eddig nem ismert, szédületes fejlődése talány. A lelkiiségnek, a felebaráti szeretetnek, az irgalmasságnak csodás magassága, ahova az embert a 2000 éves krisztusi evangélium emelte, Krisztus feltámadása nélkül megmagyarázhatatlan jelenség.

Pedig ez a jelenség itt van körülöttünk. Benne élünk és mozgunk. Krisztus evangéliuma által lett az ember kultúremberré, nagylelkűvé és irgalmassá, szeretővé és megbocsátóvá, önzetlenné és önfeláldozóvá. Az irgalmasságot, az önfeláldozó szeretetet, mint a virág a mézet, természete szerint magában raktározó, magából kisugáraztató kereszténység azzal, hogy van és úgy van, ahogy hat és működik az emberiség életében, megdönthetetlen, élő bizonyítéka Krisztus dicsőséges feltámadásának.

Felemelő, öntudatunkat megnyugtató, emberségünket felmagasztosító evangélium a sírkövön ülő angyal híre »feltámadt«. Ember, minden okod megvan az öröme! Krisztus feltámadt s feltámadása zálogává vált minden igazi mugújulásnak, újjászületésnek, feltámadásnak. Az egyén megtisztulásának s újjászületésének

a bűnből, a család visszatérésének a romlás útjáról, a nemzet feltámadásának aléltságából, elnyomatásából, pusztulásából.

A természet rendjében is van újjászületés, feltámadás. Csodás újjászületés a minden évben újraébredő tavasz, a réten, a hegyoldalon zsendülő fű, a rügyező bokr, a fakadó virágbimbó, az elvetett magból sarjadó búzavetés. Az őszi elmúlás után a téli halálból új életre kelő tenyészet feltámadás, a természet gyönyörű újjászületése. A természet e világában is Isten mindenható hatalmának csodával határos erői működnek. Ahogy az éj titokzatos csendjében növekszik a fű, ahogy az elültetett tulipánhagymából piros, fehér, zöld ragyogó tulipán és nem fokhagyma, a violamagból csodaszép viola és nem katángkóró, az elvetett búzamagból omlós kenyeret adó búzakalász és nem konkoly nő, — ezek Isten hatalmának és jóságának csodái a természet rendjében. Láttam az Uzvölgyében magas sziklacsúcson egyedül álló fenyőt. Ugy állt ott egyedül büszkén, miként odaragasztott gót torony. Gyökerei a szétrepesztett sziklába mélyen behatoltak, koronája sudáran ég felé kívánczolt, miként a felhőkbe nyúló templomtorony.

Am mindez mégis csak a természet rendje szerint való jelenség, úgy, ahogy Isten a világ teremtetésekor megállapította az élet, a fejlődés törvényeit. Természeti történés a megállapított módon. Az állandóan fenntartó isteni erőn kívül nem kíván közvetlen isteni beavatkozást. Krisztus feltámadása egészen más. Ez az eget-földet megrázó esemény az isteni mindenhatóság közvetlen beavatkozása a természet rendjébe, a természet törvényein felül és kívül. A természet rendje fölött álló, közvetlen isteni cselekedet, hittitok, melyet természetes eszünkkel megmagyarázni nem bírunk, de annál fényesebben ragyog előttünk a hit lámpásánál. Hozzá tartozott a megváltás isteni nagy művéhez. Isten hatalmának, jóságának és szeretetének rendkívüli, nagy, magasztos csodája. Krisztus hogy rátegye a koronát megváltásunk művére, fel akart támadni és önerejéből dicsőségesen feltámadt, úgy, ahogy előre hirdette apostolainak: az Emberfiát elfogják, Jeruzsálembe viszik, megölik, de feltámad. Így történt. Amint megmondotta vala, feltámadott alleluja!

A húsvét a feltámadás isteni titkának magasztos ünnepe, egyben szimboluma minden megújulásnak, feltámadásnak. Öröm, bizakodás, reménykedés a szenvedőnek, az elnyomottnak, az igaztalanul üldözöttnek.

A megtagadott, kigúnyolt, megfeszített igazság előbb-utóbb diadalmaskodik. Hiába vetettek béklyót Trianonban magyarságunk kezeire-lábaira, hiába ítélték halálra Magyarországot s tördelték darabokra az ezeréves nemzettestet irigyei és gyűlölői. Feltámadása befelé és kifelé egyaránt útban van.

Sok hiba történt. Nemzetünk életfáját sokféle féreg kezdte ki, az bizonyos. De amit hibázott befelé saját maga ellen, kezdi már erős kézzel jóvátenni. Az újjászületésnek, a társadalmi

igazságtételnek számtalan megnyilatkozása kormányintézkedésekben, törvényhozásban mind a nemzeti feltámadás, újjászületés útját jelzi. Az alkonyra hajló nemzedék pezsgőző, vagonát bárokban, cigánymuzsika mellett, kétes értékű nők társaságában pazarló része is észbekapott, magába mélyedő lett. Az újabb nemzedék pedig, okulva a multakon, határozott életiránnyal, munkában, élet, revalóságban keresi az egyéni és nemzeti boldogulás útjait. Még nagyon sok ugyan a köszörülni, javítani való, a társadalom keresztmetszete még igen sok felszínességet, kisiklást, könnyűvérűséget mutat, de az újjászületés vágya utat tört minden irányban. A társadalom különböző rétegei nemzeti egységbe olvadnak össze, az egymáson segítés, a küzdő honvédek családjai iránt nyilvánuló egyetemes áldozatosság, — mindez a nemzeti újjászületés csillagképét mutatja a magyar horizonton.

Megkapóán felemelő Kállayné miniszterelnöknének a hadiárvak gondozását, nevelését sürgető, minapi felhívása a magyar társadalomhoz. »Magyar szívek kitárulnak az árvák felé« mondja Kállayné. Adatai csakugyan igazolják a szívek megmozdulását. A magyar vasutasok társadalmi szervezete — értesít az eddigi eredményről a miniszterelnökné — húsz hadiárváról gondoskodik; a Máltai lovagrend tíz gyermeket vállal egyelőre; az országos sajtókamara egyet; a magyar hírlapírók országos nyugdíjintézete hármat; a központi sajtóvállalat egyet; a balatoni társaság lelkes propagandájára pedig intézmények és magánosok már kb. negyven hadiárva gondozásának elvállalását jelentették be. Sok más társadalmi szervezet szintén siet magáévá tenni a gondolatot.

Valóban nagyra jogosító megmozdulása a magyar lelkeknek: A magyar szívek megújhódnak a reászoruló magyar testvérek felkarolására irányuló elszánt akarásban a magyar szolidaritásnak ebben a nemzeti renaissance-ában. Ez a befelé való újjászületés egyben hathatós lendítő kereke a magyar nemzet kifelé ható erejének, s az önfeláldozóan, haláltmegvetően harcoló honvédhadseregünkkel együtt eszköze és záloga a trianoni halálból feltámadó, tekintélyben és területben gyarapodó új, boldogabb Magyarországnak!

Olvassuk és támogassuk

a HARGITAVÁRALJÁT

a székelység egyetlen, havonta kétszer megjelenő folyóiratát!

Romlásunk okai

Irta: Javossné Márton Berta.

(Folytatás és vége).

Megtudtuk azt is, akarva, nem akarva, hogy a halál után nincs semmi, de azt is, hogy a »predesztináció gyerekes naivitás«, hogy a szentmise igaz, nem igaz, lehet-e hinni benne?! Hát aztán mindezekről már nem volt messze a kommunizmus megrohanásában, kirobbanásából kiharsogó üvöltés, hogy »nincs Isten.« Ettől már szintén csak egy lépés kellett, ahhoz, amihez hozzáfogtak, nyíltan tervezték, hogy nincs szükség templomokra, s azokból dalszarnokokat, mozikat, tánctermekeket csinálnak. Logikus dolognak szánták, hiszen, ha nincs Isten, minek a templom?! — Hanem ezt már hála Isten, nem tudta megvalósítani a kommunizmus, letele az ideje előbb, mint gondolta.

Emlékezzünk arra is, hogy volt-e a kereszténytársadalomban valaki, aki ezek ellen a szállongó, lélekmérgező, romboló lelki miazmák ellen a szavát felemelte volna? Csak a szószekekről hangzott óvó figyelmeztető szózat, de aztán ezt is elnyelte a pusztulás, az összeomlás robaja.

De így vagyunk sok mindennel. Hányszor hallunk a keresztény szószekekről ma is nemes intést, a szemérmetlen, hivalkodó, pazarló öltözködés ellen, mind hiába. — Ha tehát akkor, amikor a szállongó miazmák mérgezték a keresztény lelkeket, nem is tudtunk az ezek mélyén rejtőzködő titkos miértekről, rugókról, annál inkább kellett volna, vagy kellene tudni egyet-mást, okulásul, legalább később az összeomlás után.

Milyen egyszerű, magától értetődő pedig minden. A világhatalmak maguk számára munkálók elgondolása szerint, a keresztény lelkekből kiirtott hit, már nem jelent akadályt terveik sikerénél. Egy lélek, amelyből már kiveszett a halál utáni élet hite, egy lélek, aki már elveszítette, akiből már kihullott a földi élet szenvedéseit, megpróbáltatásait elviselni segítő örök erő, az a fenséges, boldogító, felemelő hit, amelyet a predesztináció ad az embernek, az már nem is ember, hanem csak egy eszköz, eszköz, amelyet mindenre fel lehet használni, olyan eszköz, amely sokszor és legtöbbször, maga sem tudja, hogy mit munkáltatnak vele.

De gondoljunk a földi élet másik nagy, fenségesen magas tot adottságára, a Hazára s ha rágondolunk, hazaszerető szívvel meglátjuk, hogy a történelmi határoknak hányszor rohantak neki, hányszor akarták azokat szétzúzni!...

Hát igen. Aki világhatalmat munkál magának és aki azt a világhatalmat már biztosra is veszi, annak nem kell történelmi határ sehol, sehova s egy-egy kudarc után, annál nagyobb dűhvel ront neki újból és újból. Bizony, akinek se országa, se ha-

zája nincsen, csak sok-sok pénze s ezzel mindenhol jól érzi magát, az soha sem tudja megérteni pl. hogy az ősi birtokon, ha még oly kicsi is, milyen nagy kincs, amilyen szívmelegítő az az öreg kerítés, amely az ősök idejében is megvolt, milyen boldogság járni a barázdán, amelyen elődeink is jártak, a barázdán, amely elődeinket is táplálta. Aki mindenhol otthon van, az hogy értené meg a történelmi határokat?! Nem érti és nem is kell neki, hanem mint a megszállott, világhatalmat munkál magának égbekiáltó terrorral s nem veszi észre, hogy egy kis kunyhótnem tud megőrizni örökre. De legfőképpen nem tudja, hogy a világhatalom lazé, aki a világot megteremtette, a nagymindenség urá s nem tudja, hogy aki a világhatalomért küzd, olyanért küzd, amit soha el nem ér. A bábeli nyelvzavar tragédiája mindig megismétlődik, valahányszor az ember erejét meghaladó — tehát lehetetlen terveket sző, s azok megvalósításán fáradozik.

De a magyar élet kincses bányája, kincstára kimeríthetetlen, azokat a kincseket egy-kettőre elherdálni nem lehet. Ezért tart tovább, egyre tart a további romboló munka.

Évtizedek óta visítanak, üvöltönek a minden szépet, jót, nemeset kigúnyoló kuplák, azután jött a dzessz, hogy kicsalogassa a magyar lelkekből a világ nemes izlését elbájoló szép magyar dalokat.

Vagy van-e szebb tánc, mint az igazi magyaros tánc? Nemes, változatos, léleküdtető, lélekmelegítő s még is, helyettük azok pótlására hozta a divat a vadul ugrándozásokat, hogy mást ne is említsünk. — Kimeríthetetlen szépségű és gazdagságú a magyar művészet, no, de hát ezt szét kell rombolni, mert olyat a világhatalom munkásai nem tudnak produkálni. Formakeresés ürügye alatt így aztán, a különféle izmusok segítségével megérkezett az új művészet. Nevetni is lehetne azokon a szép »alkotásokon«, amelyek az erdők királyát káposztának és megfordítva »alkotja«, de inkább sínni való, mert mind ez a »magyar művészet« cégére alatt történik és történt.

Kimondották, hogy fölösleges a faji öntudat, a fajtánk megbecsülése és szükségtelen szeretni, ahhoz ragaszkodni, ami magyar, ami a miénk. Már megtanultuk azt is, hogy igen maradi dolog megbecsülni a múltat, stb., stb.

Hanem velünk van a Magyarak Istene. Ezt az áldott valóságot abból is érezhetjük, hogy mikor már mestereink azt vélik, vélték, azok, akik minket magyarokat pusztulásra szántak, eléggé »européerek«, vagyis kozmopoliták vagyunk, vagyis lettünk, mi magyarok, isteni segítséggel, kinyítjuk egyik örök, soha el nem pazarolható kincstárunk — a magyar népi lélek és élet — ajtóját s onnan megtartó és erőt adó kincseket veszünk elő, olyasmit, ami minket megőriz és megerősít, olyasmit, ami nélkülözhetetlen további és örök életünkhöz.

Az élet sokszor tanít arra mindenkit, hogy néha-néha a várt, vagy váratlan események mögé is oda kell nézni. A magyar sors

elég nehéz ahhoz, hogy elhagyjuk nemes voltunkból fakadó »jóhiszemű« voltunkat, hiszen hátunk mögött, kézdörzsölve, egy-egy titkos sikert elérve, jóhiszeműségünkön keresztül, már nem egyszer gúnyoltak ki. Ne legyünk annyira jóhiszeműek, hogy romlásunkat velünk munkáltassák ki irigyeink, ellenségeink. Az ilyesmi éppen olyan a valóságban, mint mikor a kommunizmus alatt az áldozattal ásatták meg saját sírját.

Egyetlen magyar se feledje, hogy csak úgy tudunk dolgozni örökkévalóságunkért, ha szívünkől, lelkünkől kiértjük az annyira elfogadott, »megengedett rossz«-nak örlő hatásait s az alátomos bosszúállás mérget. Égjen bennünk izzó, tántoríthatatlan hazaszeretet, ne feledjük el sohase, azt, amire az ősi, szülői házban és az iskolában tanítottak és ha megőrizzük a keresztény szószékekből kizengő krisztusi ígéket, akkor rajtunk magyarokon, nem tud erőt venni soha semmiféle földi hatalom. Csak így tarthatjuk meg hazánkat, s mint szent örökséget így adhatjuk át az utánunk jövő magyar nemzedékeknek.

Erre rendelt minket a Magyarok Istene.

Máté-Törék Gyula testőrezredes, a nemzet apostola

Századok óta nézi — kémleli a magyar nép a Hadakútját segélytváró tekintettel... jön-e már Csaba királyfi felszabadító seregével?... Haj, de messze az út... Az esdősóhaj eljutott a királyfihoz, ki elment az Urhoz árva népe védelméért.

Az Úr megértette s lelkét küldte le királyfival a magyar földre és adott neki lángkardot, tüzeskorbácsot, gyémánttollat, vigye el annak a férfiúnak, kinek lelke csupa láng, szive tiszta izzó tűz, szelleme ragyog mint a legszebb csillag.

És elindultak... Évszázadok óta jönnek már a tejúton nyomukban zúgó viharral!.. És megérkeztek, megálltak egy helyen Magyar Honban. Csaba királyfi szét tekintett alvó magyar népe fölött s szeméből, mosolyából szeretet sugárzott reájok, karját kitárta és susogta: Imhol a segítség, az „Elhivatott“, az Úr küldötte. Hallgassátok, kövessétek!

Azóta mi magyarok Gödöllő fölött tündöklő, ragyogó Üstököst látunk, ki sok év óta nagy fényességgel világítja be a Magyar Égboltot.

Jobbjában a lángkard; lángját lelkelángja éleszti s védően kinyújtja minden magyarok fölé, balljában tüzeskorbács: szikrázó paraszát izzó szívetűzével hevíti; elfásult, alvó nemzetét ostromozza s roppant szelleme gyémánttollával szüntelen ébreszti e Hazát.

Nagy nemzeti Apostolunk keserű, fájdalmas szavainak hangja mint felhőkből alámorajló hangorkán zúg, tör felénk:

„Valami borzalmasan beteges, szívtelen és lelketlen ál-
úri osztálygőg és korlátolt kasztszellem tombol inséges éle-
tünk gúnykacajaként!”

S e hang mélységesen szomorú sajnálkozásba olvad, lel-
ket éget:

„Ha tudnák ezek a másokat ajkbiggyesztve lenézők, hogy
milyen üres, silány lelkek!”

A bőszen csapkodó hullámok gyűrűjében, a magyar pusztaságban szívet remegtető döbbenetes kiáltása zuhant az el-
fásult, elaltatott, közönyössé tett magyarság lelkére:

„Magyarok! Az Isten szerelméért, nemzeti öntudatot,
nemzeti öntudatot, nemzeti öntudatot!” Majd pillanatokig az
esztelen, ferdelelkű filozófusokra néz megróvó tekintettel: „A
lelkesezés a legsilányabb emberi tulajdonságok egyike! —
mondják a liberális áltudósok”.

És szava lángkardja villan, mennydörög, morajlik:

„A történelem nem szalónterem, hanem vad csatatér!” —
„Mi volna a magyar ember, ha nem lelkesednék nemzetéért,
hazájáért, mindenért, ami magyar!” „Mi volna, ha a szülő-
anya nem lelkesednék magzatáért? .. Nem volna anya az édes-
anyánk. ! Mi volna az életünk, ha nem volna édesanyánk
mindenekfelett álló, lelkes szeretete? ..” „Nem volna élet az
élet!” „Elöregedett az a nemzet, amelynek még ifjabb nem-
zedéke is gúnyolódik a lelkesedésen! ..”

És csodálatos titkú tűzszíve mélységes szeretetével tanít-
ja, oktatja, lelkesíti a nemzetet:

„Csak nagy, szent lelkesedés teremthet csodát!” „Lel-
künkben kell újjászületnünk, megújhodnunk, hogy feltámad-
hassunk!” „Az még nem halálos hiba, ha hiányos a tudomá-
nyunk, csak sohse legyünk hitványak, gyávák!” „Csak hősök
legyünk!” „A férfiúi hősiesség mindig nemzeti!” „A harcot
fel nem adni még akkor sem, ha az teljesen reménytelennek
látszik is!” Magyar! Küzdj! Mindhalálig!

A demoralizáló ellenséges suttogó fenyegetésre válaszként
lelke lángkardja vészesen hasít fel az egekbe s lesujt rájuk,
tűzoszlopa hatalmas mennydörgéssel robban szerte a hazában.
És e mártiriumi bűvös dörgő hangban az Istenség ereje van:

„Nem vonulok vissza, harcom fegyvereit nem hajigálom
el hitványul! Minden földi kinszenvedés keservét átszellemült
megszállottsággal vállalom! Ha kell a vértanúságig! Mindha-
lálig!”

És nincs a világon egyetlen műgyűjtő, aki drágaköveit nem
jobban, hanem csak úgy tudná értékelni, becsülni és szeretni,
mint Ő, a magyar hőst és szülőanyját, amikor így kiált fel:

„Nemzetünk legértékesebb és legszentebb tagja, legdrá-
gább kincse: a hős és az az édes anya, aki a hőst szülte!”

„Mindezt szentül hiszem! Vallom! És hirdetem!”

Az ezerév alatt leszaggatott, lekoptatott, ledobott magyar ruháinkat, jelvényeinket bús lepel takarja s a magyarság öntudatlanul a sírba letenni, temetni készül... Heroikus küzdelmű harcosunk, Apostolunk a nép elé áll, nem engedi, drámai komor hangja mindnyájunkat idéz, számadásra hív:

„Magyarok! Véreim!.. Tetemrehívom minden önérzetes édes apa és édes anya lelkiismeretét, történelmi felelősségérzetét, kötelességtudatát, de minden igaz magyar lelkész is! Harcba kürtölöm! Minden ezután születendő magyarnak, fiúnak, leánynak egyaránt, idegen nyelvekre lefordíthatatlan, ősmagyar személynévet kell adni!”

A lepel alatt dermedt magyar neveink élnek... És izzótűzben szikrázó korbáccsal csap le elibénk:

„Ezért minden magyar lelkébe kiáltom, rikoltom, vissza, vissza ősi magyarságunkhoz, örökéletet adó természetes kútforrásunkhoz!”

Majd messze néz századokkal... ébresztő susogással zengi, lelkünk az álomból felujjong és figyel.

„Kelet felől kél már a nap...”

S mint mennyei zene hallszik lelkehúrjának dallama s szívünk dobban:

„Hajnal vagyon, szép piros hajnal, hajnal vagyon...”

És látomását lelkünkbe vetíti, gyönyörrel telíti:

„Mintha millió meg millió apró magyar szívverését hallanám... Nagyboldogasszony anyánk méhéből öröklobogású lelkek távolodnak — közelednek... Mintha millió meg millió lábacska készülődne induláshoz a Magyar Jövő diadalmas útjára!...”

Majd mint mennyei seregek kardala hangzik szózata a magyar papságnak:

„A magyar pap legyen az édes magyar nyelv, a szent magyar szó legékesebben zengő, élő lelki csodakürtje! Legyen a lelki újjászületés, a magyar erkölcsi feltámadás, a magyar szellemi önmagáradóbbanés egyik legelszántabb harcosa!” „Legyen az elhanyagolt magyar nép tanítómestere! Legyen trianon mindenkorra minden magyar pap részére irtóztató intelem és tetemrehívó történelmi tanulság!” „A 13 millió magyar erős lélekkel és hittel kimondhatatlan erőtenger volna és nem tudná legyőzni bármelyik nemzet sem!”

És mint egykoron Lehel kúrje harsan fel harci riadója: „Mozgósítsuk! Ébresszük fel! Rázzuk fel! Gyujtsuk lángra a magyar nemzeti öntudatot!” Fáradhatatlan lángszava szüntelen éget, gyújt, dörög, korbácsol:

„Ébredj magyar! Ébredj Magyarországi! Térj önmagadra! Ne várj sehonnan segítséget!” Gyulj lángra magyar! Ő hirdeti, minden segítség benned van!

Nemzetünk Apostola óriás magyar Üstökös! Tündöklő, ragyogó Szelleme hatalom! Mert lenyűgöz! Lélekbe markol s fogvatart!

Hős magyar nép! Nézd nagyjaid, nézd vitézi multad, nézd hősi jelened, nézd jelenedben Megdicsőült Vezéred! Im lásd! Benned Titán erő van!

Április 12.-én az ősi magyar „Gyula“ névnap alkalmával és mindenkor a Magyar Haza lelkes magyarsága igaz honfiúi szívvel és büszke szeretettel gondolunk nemzetünk nagy Apostolára, Máté-Török Gyula ezredes úrra és kérjük a Mindenható Istenünket, hogy drága életét, szellemét, egészségét tartsa, óvja, áldja meg újabb évtizedeken át, hogy lánglelkének, titokzatos tűz-szívének csodálatos lobogásával vívó fanatikus harcaival megválthassa magyar nemzetét!

„Magyarok Istene! Ki hódító kardot adtál Attila kezébe, s utat mutattál Árpádnak a Kárpátokon át... jöjjön el országod: a nagy és dicső Magyarország!“

Gyula, 1943. április hó.

Osztein Pál.

Dr. Véghelyné Deáky Flóra, a Liszt hangversenyek művésze.

Nemrég ünnepeltük a Pesti Vigadó és a Zeneakadémia nagytermeiben az önálló Liszt-hangversenyt adó Dr. Véghelyné Deáky Flóra zongoraművésznőt. Most új meglepetést szerzett író tollával is. Gyors egymásutánban hagyta el a sajtót egy rendkívüli tárgykört felölelő hármas műve: »Liszt szellemélete«, — »Labor Pro Deo«, — »Hit és tudomány« címekkel. Ezekből a két első már a harmadik kiadáshoz közeledik. Most pedig sajtó alá rendezte: »A szerelem misztikája« című legújabb könyvét.

Ezzel a nagy eseménnyel kapcsolatban felkerestük a gyimesi születésű művésznőt budai lakásában. Selyemszalagos babérokoszorúk, forró sikerek emlékére kapott arany, ezüst plakettek, dísztárgyak, dedikált fényképek, albumok s kották tömegéből kimagaslik a Liszt kultuszt szolgáló oltárszerű emelvény, Liszt arcképekkel, koszorúkkal s más ereklyékkel, amelyek mellől sohasem fogy ki a friss virág. Egy régi formájú aranyozott üvegszekrény egy kis Liszt múzeumot rejt magában. Mélyen átérezzük a nagy mester szellemét s ez lelkünkől bizonyos feszültséget vált ki. Mintha Liszt Ferencet magunk között tudnánk.

Gyorsan megtaláljuk a kapcsolatot, hiszen Deáky Flóra azok közé az úttörők közé tartozik, aki először adott önálló teljes estét belőtlő hangversenyeket. Budapesti sikereit követték az osztrák fővárosban való ünneplések, a milánói rádió és pódiumsikerek, a finn és svédországi diadalok. Virágosó, tapsorkán, sajtómagasz-

talások voltak az elismerés és hála megnyilvánulásai e művészi élményekért, amivel a nagynevű zongoraművésznő megajándékozta hallgatóit. Csak néhány sort ragadunk ki a külföldi lapokból, egy-egy foslányát hosszú elismeréseknek:

»Deáky Flóra Liszt-estje szenzáció volt.« (Der Tag.) »Liszt-estélyén Lisztet újból fedeztük fel.« (Neues Wiener Tagblatt.) »Deáky Flóra a zene apostola, akit mindenki hatalmába ragad.« (Neues Wiener 8 Uhr Blatt.) »Deáky Flóra vérbeli Liszt-játékos, akit nagy képzettség, szoliditás és lendület jellemez. A csodás művésznő nem fáradt el. Hallgatói sem.« (Oesterreichische Volks Zeitung.) »Hihetetlen fokú dinamikai hanghatásokat tud elérni.. férfias erővel színezi és hangsúlyozza a hangok tűzijátékát.« (Popolo d'Italia.) »Deáky Flóra e ragyogó műfajban briliáns és mesteri jártasságot mutatott és a művésznőt az estén át egész különös módon viharos tapsokkal fogadták.« (Corriére della Sera.) »Deáky Flóra futamtechnikája gyönyörű és tiszta. A nehéz műsor feltűnést keltett, nagy sikere volt.« (Svenska Pressen.) »Ami a hallgatóságot lenyűgözte, a gyönyörű s elegáns technika.« (Hufvudstads Bladet.) »Rachmaninoff »g-moll preludiumának tempójával valósággal elragadta a közönséget... A zsufolásig megtelt terem a legmelegebb ünnepségben részesítette.« (Helsingin Sanomat.)

S most mégis, ahogy szemtől szemben ülünk, azt mondja Deáky Flóra:

— Lelki életem oly színes, gazdag, hogy nem cserélném ki művészi sikereimmel.

Megkérjük, hogy beszéljen róla, milyen kapcsolatot talált a művészet s a lelki élet közt? Okos, szép szeme felcsillan s arcán boldog átszellemülés tükröződik. Érezzük, hogy mélységes, lelki-tárnakba merül, amikor kinyilatkoztatja:

— Akinek nincsenek transcendentális szükségletei, az nem művész, hanem mesterember. A vérbeli művész ihletve van, megérzi az inspirációt. A teremtmény Isten-alkotásaiban művész is. Ebből a »Gesamtkunstwerk«-jéből táplálkozik a művész, akár alkotó, akár az alkotást interpretáló. — A művész tehát ab ovo szoros kapcsolatban áll a transcendens világgal. Annak örök igazságait közli hallgatóságával. A művésznak hatalma van arra, hogy hallgatóit magával ragadja s hozzásegíti őket a művészi élményhez. A művész munkája a felebaráti szeretet gyakorlása is egyben a lelkiség síkján, amikor szeretetével a mások számára is megnyitja a földön elérhető lelki gyönyöröket. Ilyenformán nincs semmi különös abban, ha a művész az okkult tudományok iránt érdeklődik, hisz ezek ugyanabból a világból való adottságok, mint amiket ő a művészetében átél, majd virtuozitása segítségével tovább ad lelkéből. A szív és az ész együttessége egyensúlyozza ki a művész egyéniségét. A nem tudatos művész mindig csak sejt s azért küzd a kifejezéssel. — A magasrendűség bélyegét magánhordó művész éppen az Istentől nyert misztikus forrásból eredő adott-

ságainál fogva spirituális lény, tehát a lelki élettel szoros kapcsolatban van.

Dr. Véghelyné Deáky Flóra úgy beszél, mint a művészetek felkent papnője. Alig merjük megzavarni e kérdéssel:

— Mi adta az indítékot e lelki kérdésekben való elmerülésre?

— Engem a rezignáció vitt a megismerés felé — folytatja. — Nem tudtam belenyugodni a halálos megsemmisülés gondolatába. Untatott minden, amit már ismertem, ami anyagilag boldogíthat, ami hiúságomat legyezgette. Minél jobban dicsértek, én annál jobban leértékeltem magamat. Ma már látom, az embernek előbb önmagát kell saját ítélőszéke elé vinni, hogy vágyódhasson a fel-emelkedésre. Így történt velem. Egy napon arra ébredtem fel, hogy a világnak egy más arculata is van. Hit és filozófia emel ki mindekit a közömbösség burkából.

Deáky Flóra pár mondatban végigsuhog az okkult tudomány, a parapszichológia (érzékleleti lélektan) s a metapszihika csodás világán s ömlik belőle a szó, mint az »élővizek Kútjából«.

Megint megzavarjuk egy kérdéssel:

— Hogyan lehet időbelileg is összeegyeztetni két hivatását, amelyek mindegyike egész embert kíván?

Deáky Flóra bölcs mosollyal, szerényen válaszol:

— Kitűnően és semmiesetre sem művészetem rovására, amiről egy-egy nagyobbszabású hangversenyen időközönként itthon és a külföldön is levizsgálom. Helyes beosztással a nap 24 óráját jól ki lehet aknázni. De úgy érzem, hogy ezekben az apokaliptikus időkben fontosabb a lelkeket megmenteni, mint gyönyörködtetni. Ezért a most rendelkezésemre álló szabad időmet nem világi szórakozásokra fecsérelem.

Mindjárt bebizonyosodik mire fordítja. A csengő szava látogatót jelent. Két bánatos asszony jelentkezik a »Lelki klinikára«. Deáky Flóra bodogan súgja felénk:

— Lelki betegek. Hitet, erőt, vigaszt várnak. S ha sikerül érveim fegyverével egy-egy életet megmentenem az öngyilkosságtól, meghasonulástól, vagy teljes lelki összeomlástól (amit a sűrűn hozzámérkezett hálalevelek nagy száma igazol), — az nagyobb boldogság számomra, mint a legfényesebb hangversenyem dícsősége.

Sz. Solymos Bea

Elfelejtett erdélyi írók és tudósok

Írta: Dr. báró Nyáry Pál.

Erdélyország mindig nagy volt kiváló emberek kitermelésében. Asszonyai, férfiai egyformán büszkeségévé váltak a »két haazának, tudósokban és írókban meg éppen bőviben volt a »bérces haza«. Ebben a kis tanulmányomban nem ezekről a közismert, híres nagyságokról akarok megemlékezni. Itt azoknak az emlékét ismeretném felidézni, akiknek a neve a tovasuhant évszáz-

szadok és évtizedek folyamán elhomályosult, elfelejtődött, pedig ők is éppen úgy téglái voltak az egyetemes magyar tudománynak és irodalomnak, mint azok, akiknek a neve örök időkig fennmarad az emberek emlékezetében.

Toldi Ferenc, a nagy irodalmár is azt írta egyszer: »Az ország nemcsak büszke alpesekből, hanem közép magasságú dombok és síkokból áll; a város nemcsak tornyok és paloták, hanem közszzerű házak és kunyhókból is áll; s annak és ennek ismerete az egészben van.« Ezt a szép és bölcs mondást szeretném én is hűen követni, amikor megkísérlem néhány sorban feleleveníteni ezeknek az elfelejtett erdélyi származású, vagy Erdélyben élt tudósoknak és íróknak emlékét. . .

*

Az erdélyi Szentléleken született 1616. aug. 11-én *Ágoston Péter* jézustársasági atya, korának híres hitszónoka. Számos egyházi könyvet írt. Élte folyamán Nagyszombatra került, ahol 1689. április 23-án halt meg. Zágón születette volt *Aranka György* kálvinista superintendens, a nagyenyedi főiskola logica professzora. Számos könyvet írt. Fő műve: »Erdélyi magyar nyelv-mívelő társaság fölállításáról való rajzolat az haza felséges rendjeihez«. 1817-ben halt meg 80 éves korában. Erdélyi származású volt *Adami János* is, akinek latin nyelven írt művei Kolozsváron jelentek meg a XVI. században. A magyar iskoláról és nyelvről írt tanulmányt *Ágoston Antal* érmindszenti plébános. A becses könyv 1805-ben jelent meg Nagyáradon. Jeles történetbúvár és hitszónok hírében állt *Ágoston János*, aki 1787. ápr. 26-án született Nagykárolyban. Mint csillagász is működött Erdélyben Batthyány Ignác gróf károlyfehérvári csillagvizsgáló intézetében. Ikefalva születette volt *András Sámuel* a XVIII. század ismert orvosa. Írt anekdotákat és latin vereseket is. Fő műve: *A magyar írásmódról*. Valószínűleg erdélyi születésű volt *Aranyosmedgyesi Sámuel* is, aki imakönyveket írt. Egyik imakönyve Bánffy Mária költségén jelent meg 1745-ben Kolozsváron.

Német egyetemeken végezte tanulmányait a kolozsvári születésű *Balás István*, a kolozsvári ref. főiskola professzora. Több egyházi vonatkozású könyve jelent meg Kolozsváron a XVI. század folyamán. 1830. dec. 26-án született Kolozsváron *Balázs Sándor*, a népszerű novellista. Székely származású volt felsőszilvási *Balia Sámuel* kir. tanácsos, a nagy tudású jogász, aki 1791-ben adta ki Kolozsváron »Erdélyország közönséges nemzeti törvényeinek első része« c. művét. Híres szónoka volt a bágyoni unitáriusoknak a XVIII. században *Balla Imre*, több nagysikerű könyv írója. 1742. febr. 2-án született *Barcsai Ábrahám* bécsi nemes testőr, aki Bessenyei és Baróczy búzdítására több verset írt. Költeményei Orczy Lőrinc báró verseivel jelent meg Révay kiadásában. 1806-ban halt meg. Hunyadi Jánosról írt könyvet 1570-ben a szintén erdélyi *Barcsai-Nagy Mátyás*. A búcsúkról írt könyvet

1601-ben a szintén erdélyi születésű *Baróti Miklós*. Az Erdélynek fejedelmeket adó Báthory-családból született *Báthory László* szerzetes. 1452-ben fordította magyarra a Szentírást és a szentek életét. Sok könyvet írt a Szilágyság egykori híres hitújítója, az 1510 körül született *Batizi András* reformátor is. Kitűnő ásványtudós hírében állt az 1700-as évek vége felé *Benkő Ferenc*, a nagyenyedi ref. gyülekezet lelkésze, aki több könyvet is írt az ásványokról. Híres orvos és természettudós volt a kisbaczni születésű *Benkő Sámuel*, aki később a Fevidékre tette át működési helyét. Meghalt 1825. ápr. 25-én. Székely származású volt *Bíró Márton*, aki 1759. szeptember 21-én született Szentkatolnán. Egyházi beszédei igen nevezeteseek voltak. Skander bég-ről, Toldiról stb. írt verses elbeszéléseket a XVI. század folyamán az arianus hiten lévő *Bogáti Miklós*. Jeles gazdasz volt az 1793-ban született *Brünek József*, akinek »Az úrbér megszüntetése szükségéről államgazdaszáti szempontból« c. műve nagy kelandóságnek örvendett. Plato munkáit fordította magyarra *Buczy Emil*, aki 1784. május 16-án született Kolozsváron. Kanonok és a károlyfehérvári csillagászati intézet tagja is volt. Meghalt 1839 okt. 28-án. Latin egyházi műveket írt a marosvásárhelyi *Bábai Ferenc* a XVIII. században. Egyházi énekeket írt *Balás Ágoston* ferences hitszónok, akinek fő műve: »Régi és új, deák és magyar ájtatos énekek« 1681-ben jelent meg Erdélyben. »Kódrus« címmel szomorújátékot szerzett 1784-ben *Bálint János*. Versben írta meg Erdély törvényeit *Bardócz József* 1790-ben Enyeden. Több könyvet és prédikációt adott ki az 1600-as esztendőek folyamán *Bátai György* kolozsvári iskolaigazgató. Egyik művét Bornemisza Annának ajánlotta. Imakönyvet írt 1660. körül *Báthory Zsófia*, II. Rákóczy György fejedelem hátrahagyott özvegye is. Orvosi könyveivel tette ismertté nevét *Báti János*, Nagybánya városának orvosa 1785-ben. Kézdivásárhelyen született 1799-ben *Benkő Dániel*, az Esterházy-uradalmak egykori praefectusa. Cikkei gazdasági szaklapokban jelentek meg. Erdély történelmének, természetrajzának stb. megírásával tette megbecsültté nevét középjait *Benkő József* (1740—1815) ref. prédikátor. Több kötete jelent meg az említett tárgykörből. Kiváló természettudós volt a laborfalvi születésű *Berde Áron* is, aki beutazta Németországot. »Kolozsvári Közlöny« címmel lapot is szerkesztett. Verseket és halotti beszédeket írt az 1724-ben született kolozsvári *Bíró István* jezsuita atya, valamint a szintén kolozsvári születésű *Bodoki József* kálvinista professzor. Főleg fordításai révén vált ismertté *Boér Sándor* neve a XVIII. században. Egyes nyelvészeti munkákat írt Marosvásárhelyen 1794. körül *Böjthy Antal*, míg a szépirodalom terén *Bölöni Sámuel* ügyvivő, kászoni *Bornemisza János* hunyadmegyei főispán, *Borosnyai Lukács* ref. prédikátor, *Borsai István* stb. foglalkoztak eredményesen a XVIII. század évtizedeiben.

(Folyt. köv.)

Brassó

írta: Szotyori Albert

(Folytatás és vége)

Brassótól a délkeletre menő útvonalon, állami vagy helyi érdekű vasúton Derestyére érünk. Derestye lakói oláhok. Foglalkozásuk földművelés, baromtenyésztés, gyapjúmosás, fonás és szövés. Van sörfőző és szeszgyára, oláh temploma és iskolája. Derestyétől délnyugatra Romániába vezet a Tömösszoros, ennek mentén fekszik Alsó-Tömös magyar, román és német lakókkal, akik állattenyésztést űznek. Alsó-Tömösön felül találjuk az 1848—49-ben a szabadságért elvérzett honvédek emlékoszlopát. Malmaiban és posztógyarában több ember kap munkát. Van állami iskolája és vasúti állomása. Tovább van Felső-Tömös magyar és oláh lakókkal, akik baromtenyésztés és fahordásból élnek. Van kat. iskolája, vasútállomása, posta és vámhivatala. Végül a határon fekszik Predeal a magyar államvasutak végállomásával, kincstári postahivatallal és áll. iskolával. A Tömös szoroson folyik végig a Tömöspatak. Ennek egyik ága Brassóba van bevezetve, a másik ága a Száraz-Tömös. Ó-Brassótól északra terülnek el a Méhkertek (tanyák) magyar, német és oláh lakókkal, akik földművelés, kertészkedés és baromfitenyésztéssel foglalkoznak. Brassó város kirándulási helyei. A melegebb hónapokban Brassó lakóinak nagyobb része szabad idejét a szabadban (zöldben) tölti. Kirándulási helyei úgy a város közvetlen közelében, mint távolabb bőven vannak. Így kora tavaszra és késő őszre ott van a Fellegvároldal. Nyári sétáló és kiránduló helyek a sétatereken kívül, a Királyhegyen fel a »Wartehoz« és a Kis- és Nagy-Függőkőhöz, amelyeknek aljában van a katonai lövölde; Ó-Brassóban a Forráshegyre. Bolgárszezen felül van a Salamonkő, Pojána és ezen át a Keresztény havas felé. Szép kirándulási hely a Czenk, gyönyörű kilátással, továbbá a Czenk mögötti Rakodó völgy és innen a Schuller felé. A Rakodó völgytől keletre van a Papkútja, kitünő ivóvízzel, tovább a Noa nyári fürdővel; végül a Tömösvölgye a innen a gyakorlott hegymászók részére a Nagykőhavas. Legtávolabb van a Bucsecs, amelyre legnehezebb feljutni. Hétfalusi járás. Derestyéről a helyiérdekű vasúton keletfelé Bácsfalu, Türkös és Csernátfalu mellett elhaladva Hosszúfaluba érünk. Hosszúfalu a Hétfalusi járás székhelye. Van járásbíróháza, posta- és távirahivatala, postatakarékpénztára és telefonhálózata; továbbá népes áll. polgári fiú- és leányiskolája, többféle egylete és gőzmalma. Hosszúfalu két részből áll, amelyek: Alszeg és Fűrészmező. Csernátfalu piacán találjuk az 1848-i szabadságharcban elesett hős székelyek (csángók) emlékére állított szobrot. Bácsfalu nevét onnan nyerte, hogy legelső lakói bácsok (juhászok) voltak. Hosszúfalu, Csernátfalu, Türkös és Bácsfalu egészen

összeépült községek, mintha csak egy nagy községet képeznének, ezért négyfalunak is nevezik. Mind a négynek van igen jó áll. el. iskolája. Lakósaik nagyrészből magyarok, akik földművelés, állattenyésztés, fakereskedéssel, kőműves- és ácsmesterséggel, továbbá az asszonyok fonás és szövésel foglalkoznak és tej-, vaj-, tojás- és baromfival kereskednek. Vizei a Tatrang folyó, amelybe a Döjtöne és Garcsin ömlenek és a Dirba. A négy falutól déli irányban emelkedik a Nagykőhavas, amelynek legmagasabb része a Hegyeshegy. Hosszúfalutól délkeleti irányban húzódik az Ó-Sánczi szoros, amely Oláhországba vezet. E szoroson foly végig a Tatrang vize. Hosszúfalutól északkeletre fekszik a Tatrang folyó mellett Tatrang, ettől keletre Zajzon és Pürkerec, a Zajzon vize mellett; mindhárom magyar és oláh lakókkal, akiknek foglalkozása a négyfalusiékéval megegyez. Mindháromnak igen jó állami iskolája van. Zajzon fürdőhely, hol igen sokan gyógyulást és üdülést találnak. Itt posta és távirdahivatal, postatakarék-pénztár és telefon. **Zajzonban született Rab István csángó költő, akinek szülőháza emléktáblával van megjelölve.** Hegyei a Csukás, Teszla és Donghavas. Az itt felsorolt hét faluból áll a Hétfalusi járás, amelynek mind a hét községe nagyközség. A Hétfalusi járás területe 74.527 kat. hold. Lakóinak száma 20.746; ezekből a többség magyar, a kisebbség oláh.

LÁRMAFA

HALÁLOZÁS. Kese József Uzon községi katona hősi halált halt a Storoshewoje és Uryw közötti dombvonulaton 1942 szept. 12-én. Példaadó hősiességét hirdeti sírfelirata, amelyet bajtársai állítottak: »Vándor! Vidd hírül a székelyeknek: megcselekedtük, amit megkövetelt a Haza.« — **Gyárfás Imre** sepsiszentgyörgyi városi aljegyző márc. 24-én föbelötte magát. Búcsúlevelet nem hagyott hátra. A közszeretben álló tisztviselő halála mély részvétet keltett megyeszerte. Barátai előtt utóbbi időben azt hangoztatta, hogy mellőzöttnek érzi magát és a nyugdíjbamenés gondolatával foglalkozott. — **Dr. Élthes Andrásné**, sz. Antal Ida, Csíkszereda főorvosának felesége Budapesten váratlanul meghalt. A közszeretben álló úrnő nagy társadalmi szerepet vitt és a meg szállás ideje alatt népének gyámolítója volt. Holttestét Csíkkarcfalvára szállították a családi sírboltba. Gyászolják a csíktusnádi Élthes család és a csíkdánfalvi Antal család, amely a kilencedik testvért veszítette el. — **Árkosi Barabás Károly** 84 éves korában március 31-én elhunyt. — **Eröss István** csíkszentmihályi lakost, aki 1880-ban született és a 24-ik honv. gyal. ezredben szolgált, az 1914—18. évi világháborúban eltűnt, holtnak nyilvánították. — **Szőcs János** gazdálkodót, aki 1876-ban Gyergyóalfaluban

született és a 22. honv. gyal. ezredből az orosz harctéren 1915-ben eltűnt, a gyergyószentmiklósi járásbírósa holtnak nyilvánította — **Hocza Péter** marosvásárhelyi földmívelő, aki 1889-ben született Remeteszegen és 1914-ben a harctéren a 22. honv. gyal. ezredben szolgált, a marosvásárhelyi bíróság holtnak nyilvánította.

A **Csíki Székely Múzeum** épülete részére a Csíki Magánjavak telket ajánlott fel. A múzeum tárgyait ideiglenesen a csíksomlyói ferenceszárdá helyiségeiben helyezik el.

Kitüntetés. Ferencz Gyárfás, hadapród-örrmester, haditudósítónak a Kormányzó Ur az ellenség előtt tanúsított kiváló érdemeiért a magyar Ezüst Érdemérmét adományozta a hadiszalagon.

A **Kőrösi Csoma Sándor Házra** a vall. és közokt. minisztérium 3000 pengőt adományozott.

Torja községben a falu közepén lakó gazdánál több sertést pusztítottak el a farkasok március végén. Borszék fürdő mellett szarvasokat téptek szét.

Nagy-Csíkszereda. Csíkszereda megyei város képviselője elfogadta a tervet, hogy Csíksomlyó és Csíktaploca községeket a városhoz csatolják.

Jakab Terike hat éves kis székely gyermek Székelykeresztúron. Agyagból készített tárgyai és emberalakjai közfeltűnést keltenek és a jövő egyik szobrász tehetségét látják benne.

Sepsiszentgyörgyön finn tanárok tettek látogatást. Útjuk célja, hogy a székely diákság körében szolgálják a finn-magyar testvérség ügyét. Vieno Silvennoinen és Viljo Tervonen tanárok jól beszélnek magyarul.

Udvarhely megyében meghonosítják a szelíd gesztenye termelést, mert egyes helyeken a talaj igen alkalmas erre, 10—15 ezer diófát is osztanak ki. Gyümölcsfa-iskolák létesítése szükséges, mert a más vidékről hozott fák nem felelnek meg a különleges talajviszonyoknak.

Erdélynek 3 ezer kereskedőre van szüksége, hogy az »átállítás« zökkenő nélkül történjen meg.

Bukarestet önként elhagyó lakókat 50 százalékos kedvezményben részesítik.

Erdélyi reformátusok. Az egyházkerület évtizedek múltán most adta ki a hivatalos jelentést, amely szerint az erdélyi egyházkerülethez tartozó 503 egyházközségben 1942. év végén 417.779 református hívő él.

Gyermekmozi. Dr. Kovácsy Lajos kézdivásárhelyi orvos ki-tűnő ötlete, hogy házi moziján keskeny filmeket mutat be kis gyermekeknek. A ref. bérpalota gyűlésterme zsúfolásig megtelt, az apró közönség viharos öröme azt igazolja, hogy a példa követendő volna másutt is.

Solymossy János m. kir. rendőrfőfelügyelőt a bolgár polgári Érdemrend tisztikeresztjével tüntették ki.

Huszonhét év. A csíksomlyói Bozán családot nagy meglepetés érte. A család egyik tagja Bozán István, hajdani 24-es honvéd 1916-ban a világháborúban orosz fogságba esett és hozzátartozói azóta halottnak hitték. Ukrajna Jereszki nevű községében élt 23 évig, ott felesége és három gyermeke van. Csudálatos módon hazaérkezett levelében arra kéri az Istent, hogy hazasegítse a Kis- és Nagy-Somlyó tövébe.

Gábor Áron szobra. Harminc pályamű érkezett be a szobor pályázatra!

Jutalmazás. Kozma Dávid maksai és Szabó József eresztevényi gazdasági munkásokat, mint a hűség és kötelességteljesítés mintaképét, a földművelési miniszter 100—100 pengő jutalomban részesítette. Szabó József a jutalomösszeg felét, 50 pengő, a Vörös-kereszt javára ajánlotta fel.

A Kaláka Munkásszervezet a Székelyföldön játékgyárat létesített. A babák öltöztetésénél a székelyföldi népviseleteket alkalmazták. A különböző faanyagból vagy fémből készítendő más játékoknál a székely ízlés és találékonyságnak akarnak lehetőséget biztosítani. Vándor-mozit is létesítenek, amely végigjárja a falvakat. Félmillió pengővel székely történelmi filmet is tervbe vettek, amely a székelység életét és lelkivilágát tükrözi vissza és amely a székelységnek és magyarságnak elválaszthatatlan egységét bizonyítja.

GÓBÉSÁGOK

Messze van-e Udvarhely? Fáradtan ballagott a háromszéki góbé az országúton, amikor egy útkereszteződésnél találkozik egy udvarhelyi szekérrel.

— Messze van-e ide Udvarhely? — kérdi illet tudóan.

— Csak egy órányira, felelé a szekeres.

— Ha megengedné felülnék én és a szekerre, — szól az utas.

— Lehet, — válaszolt a szekeres és a góbé boldogan kapaszkodott fel a szekerre. Már egy jó órát szekerezének, amikor újra megszólalt a góbé:

— Messze van még Udvarhely?

— Innen már éppen két órányira van.

— Hát magik nem oda mennek?

— Nem, mű onnan jövőnk! — felelé hamiskásan a másik góbé.

Vigasztalás. Keservesen sirdogálva találja Ágneska leányát a góbé.

— No, mű baj, Ágnes, te miért pityeregsz?

— Nem akar elvenni a vőlegényem, — zokogja a leány.

— Mán ezétt egyetse keseregj, — vigasztalja az apja, — met kapsz: te még sok olyan vőlegényt, aki nem akar elvenni téged.

Isten gondoskodása. A székely fazekas jó vásár reményében szekerebe pakolta egész évi munkájának eredményét, hogy eladja a városban. Útközben folyton arra gondolt, hogy mi mindent csinál a sok pénzzel, de egyszer csak egy szemberobogó autótól megbokrosodnak a lovak, bérántják a szekeret az árokba s az edények egytől-egyig összezúzódtak. A székely fazekas, midőn föltápáskodva látta a súlyos csapást, letérdepelt az árok szélén s az Ég felé vetve tekintetét így kiáltott fel:

— Ne aggódj Szent Atyám! Nem kevesbedik szegény embe-
reid száma!

Kinek volt drágább a hozománya? Áron bá gazdag menyecs-
két hozott portájára. Mindennapos lett emiatt egymás között a
perlekedés. Az asszony nem állotta meg, hogy mindennap föl ne
sorolja hozományának értékeit s hogy férje szemére ne vesse azt,
hogy neki semmije se volt azelőtt.

— Dehogy nem volt! — szólalt meg egyszer a férj. — Min-
denem megvolt. Gazdagabb voltam nálad. Mindenem megvolt,
mindenem!

— Mit, még kijed hazúdik es! Hát monggya meg, mi je vót
kijednek, míg engem el nem vett? — pattogott az asszony.

A férj szomorúan hajtá le fejét s csak emnyit szólt:

— Nyugodalmam!

GÓBÉ FEJTÖRŐ

I. MI EZ?

1.

A házadból jön naponta
S vissza nem megy többé soha.
Földbe megy, vagy a világba..
Mégsem haragszol meg rája.

2.

Szürkésfehér lovacska,
Csípőjénél kékecsszín.
Be-kiugrál gödörbe,
Mert a fűvet nem eszi.

3.

Szürke, karcsú ebecske,
Jól illik a kezébe.
Hosszú farkát vonszolja,
Amíg el nem fogyasztja.

4.

Sem én, de te sem voltál

A meggörbítője,
Aki görbévé tette
Volt a teremője.

II. BETŰREJTVÉNYEK:

Lakomada

Beküldötte:
Dr. Baditz Pál,
Miskolc.

**Előző számunkban közölt rejtvé-
nyek megfejtése:** I. Mi ez? 1. Bog-
rács és lánc. 2. Köles. 3. Kanál.
4. Kigyó. — II. Betűrejtvény: Sze-
lence.

Helyesen fejtették meg: Nagy Ár-
pád Kolozsvár; Barabás Márton
Csíkszentdomokos. A jutalmakat
megküldtük.

Jelen számunk fejtörőinek meg-
fejtését április 25-ig kell beküldeni.